

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ШЕВЧУК МАКСИМ ОЛЕГОВИЧ

УДК 338.439.4:664

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ АТ
“ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД”**

Спеціальність 051 «Економіка»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавра

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____

Керівник роботи
Грабчук Інна Францівна
кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2023

АНОТАЦІЯ

Шевчук М. О. Напрями підвищення якості продукції АТ “Житомирський маслозавод” – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 051 «Економіка». – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

У роботі досліджено теоретико-методологічні засади якості продукції та її вплив на ефективність підприємства. Визначено сутність, складові та індикатори якості. Вивчається вплив підвищення якості на конкурентоспроможність підприємства та його економічні результати. Робота фокусується на застосуванні сталих технологій та оптимізації процесів виробництва для підвищення якості продукції.

Запропоновано виробництво безлактозного молока, як продукту нової якості та напрямку диверсифікації виробництва, з метою збереження конкурентних позицій АТ “Житомирський маслозавод” на ринку. Розраховано, що запропоновані зміни є економічно вигідними для досліджуваного підприємства, що підтверджується очікуваним річним прибутком у розмірі 3 264 600 грн. від реалізації безлактозного молока.

Ключові слова: якість, соціально-економічний розвиток, ціна, ефективність виробництва.

SUMMARY

Shevchuk M.O. Areas of product quality improvement of PJSC Zhytomyr Butter Plant. – Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for a bachelor's degree in specialty 051 "Economics". – Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

The theoretical and methodological principles of product quality and economic efficiency are investigated in the work. The essence, components and indicators of quality are defined. The economic efficiency of product quality improvement has been studied. The influence of quality improvement on the competitiveness of the enterprise and its economic results is studied. The work focuses on the application of sustainable technologies and optimization of production processes.

The production of lactose-free milk is proposed as a product of new quality and direction of production diversification, with the aim of maintaining competitive positions on the market. It is estimated that the proposed changes are economically beneficial for the investigated enterprise, which is confirmed by the expected annual profit in the amount of UAH 3,264,600 from the sale of lactose-free milk.

Keywords: quality, socio-economic development, price, production efficiency.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ	7
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ АТ “ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД”	15
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ	20
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	29
ДОДАТКИ	34

ВСТУП

Останні десятиліття розвитку економічних систем світу супроводжується негативними змінами природного середовища. Тому актуальними для досліджень стають питання екологічності виробництва, збереження та захист довкілля. Оскільки економічна сфера людської діяльності завдає більшої шкоди через нераціональне та неоптимальне використання природного ресурсу, недотримання норм екологічної безпеки, то питання екологізації економіки стають ключовими в найближчому майбутньому. Забезпечення виробничих умов, за яких поряд із випуском якісної та безпечної продукції для людини відбуватиметься зниження навантаження на довкілля потребує відповідних теоретико-практичних розробок та рекомендацій.

Питання якості продукції та її вплив на економічну ефективність підприємств цікавить багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, про що свідчить значна кількість праць, присвячених даній проблемі. Зокрема, над цим питанням працюють такі науковці – Е. Демінг, Ф. Кросбі, Дж. Джуран, Арман В. Фейгенбаум, Дж. Джуран, Г. Тагучі та ін. Останнім часом дані проблеми активно досліджувалися в Україні у працях В. Шевченка, В. Гейця, В. Орлова, М. Кучера, Л. Захарченко, О. Момота, В. Дуброви, Л. М. Ткачука, Куця В.Р.

Проте є ряд питань, що досі не мають наукового розв'язання. Зокрема, аспекти економічно-організаційного характеру збільшення якості продукції, як невід'ємної складової управлінського процесу на підприємстві, та вплив якості продукції на ефективність діяльності підприємства, а також взаємозв'язок якості та безпеки у виробництві, з екологічної точки зору, є предметом особливої уваги.

Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування економічної ефективності підвищення якості продукції та розробка методичних та практичних заходів забезпечення якості продукції.

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи передбачається вирішення таких **завдань**:

- уточнити сутність та особливості формування якості продукції;
- висвітлити основні принципи забезпечення якості продукції;
- визначити та обґрунтувати шляхи забезпечення економічної ефективності при підвищенні якості продукції;
- оцінити ефективність зростання якості продукції та її вплив на конкурентоспроможність продукції та підприємства в цілому.

Об'єктом в даному дослідженні обрано процес підвищення якості продукції підприємства. **Предметом** є сукупність теоретичних, методичних підходів та організаційних заходів щодо формування та забезпечення якості продукції молокопереробного підприємства.

У кваліфікаційній роботі використано такі загальнонаукові методи дослідження: монографічний, табличний, розрахунково-конструктивний, порівняльний, індукції і дедукції, методики оцінки фінансового галузі промисловості та ефективності діяльності.

Інформаційна база даної кваліфікаційної роботи – це навчальна, монографічна та періодична література з тематики дослідження, нормативно-правові документи присвячені якості продукції, аналітичні збірники та матеріали Державної служби статистики України, фінансова звітність АТ “Житомирський маслозавод”.

Основні результати дослідження викладено в публікації: Грабчук І. Ф. , Шевчук М. О. «Ефективність підприємств харчової промисловості». Збірник праць учасників міжнародної науково-практичної конференції до 100-річчя Поліського національного університету «Механізми управління розвитком територій». 2022.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота містить анотацію на українській та англійській мовах, вступ, три розділи, висновки, список використаної літератури та додатки. Основний обсяг роботи становить 28 сторінок, містить 3 рисунки, 6 таблиць, 5 додатків та список використаної літератури вітчизняних і зарубіжних науковців, налічує 30 найменувань і викладений на 4,5 сторінках тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Якість продуктів харчування є ключовим фактором для рівня життя як окремої людини, так і суспільства в цілому. Однак визначення «якості» не може бути стандартним, оскільки воно включає комплекс різноманітних характеристик товару, таких як доступність, постачання, техніко-економічні параметри, дизайн, надійність, ефективність споживання і експлуатації, ремонтпридатність, ступінь екологічності та інші.

Вчений економіст Кросбі визначає якість як відповідність вимогам, тоді як А. Фейгенбаум стверджує, що якість визначається сукупністю ринкових, технічних та експлуатаційних характеристик виробу, які задовольняють очікування споживачів. У. Демінг підкреслює, що в управлінні якістю важливо досягти рівня, який відповідає очікуванням ринку. Д. Джуран зазначає, що якість полягає відповідності призначенню, тоді як Д. Харрінгтон описує якість як здатність задовольнити або перевищити очікування споживача за прийнятну для нього вартість.

Тому, загальною унікальною сутністю є те, що якість продуктів харчування визначається комплексом характеристик, які задовольняють потреби та очікування споживачів за прийнятну ціну [1].

У країнах з розвинутою економікою, існує визначення «якості продукції», яке встановлено в стандарті ІСО. Згідно з цим стандартом, якість продукції визначається як сукупність властивостей та характеристик, що призводять до здатності продукту задовольняти встановлені та передбачувані потреби [2].

Згідно з Л. М. Ткачуком, поняття якості продукції включає параметричні, експлуатаційні, споживчі, технологічні та дизайнерські характеристики виробу, а також рівень його стандартизації та уніфікації, надійність і тривалість функціонування. Як економічна категорія, якість

відображає сукупність властивостей продукції, що визначають його придатність для задоволення потреб людини. [2].

Згідно з ДСТУ 2925-094, під якістю розуміється сукупність властивостей товару, які відносяться до його здатності задовольняти встановлені та передбачувані потреби [1].

Також, з іншого погляду, можна розглядати якість продукції як сукупність функціональних, естетичних і економічних характеристик, які відповідають конкретним потребам споживачів. Цей підхід має принципову особливість, оскільки враховує проявлення властивостей продукції в конкретних умовах споживання. Якість продукції виявляється не просто в самій наявності властивостей, а в тому, наскільки вони задовольняють конкретні потреби споживачів [2].

При розгляді якості як фактору конкурентоспроможності продукції варто зазначити, що навіть за однакових витрат та інших умов, якість продукції відіграє вирішальну роль у прийнятті рішення споживачем щодо її придбання.

У продовження цієї дискусії можна додати, що поняття якісної продукції повинно відображати не лише рівень задоволення потреб споживачів, але також враховувати вплив виробництва на природне середовище. Окрім споживчих характеристик продукції, важливим є питання безпеки виробництва, зокрема зменшення кількості побутових відходів, викидів CO₂, негативного впливу на озоновий шар, а також запобігання забрудненню водних ресурсів стічними водами та іншими забруднюючими речовинами.

На формування якості продукції впливають різноманітні фактори, включаючи:

-активне використання досягнень науково-технічного прогресу підприємствами;

-розвиток та використання творчого потенціалу працівників шляхом навчання, підвищення кваліфікації, а також моральної та матеріальної мотивації;

-точне вивчення потреб кожної категорії споживачів;

-аналіз та дослідження вимог внутрішнього та міжнародного ринків.

Оцінка якості продукції має свої особливості, і в сучасній економічній науці існує чотири-рівнева класифікація цих оцінок (рис.1.1):

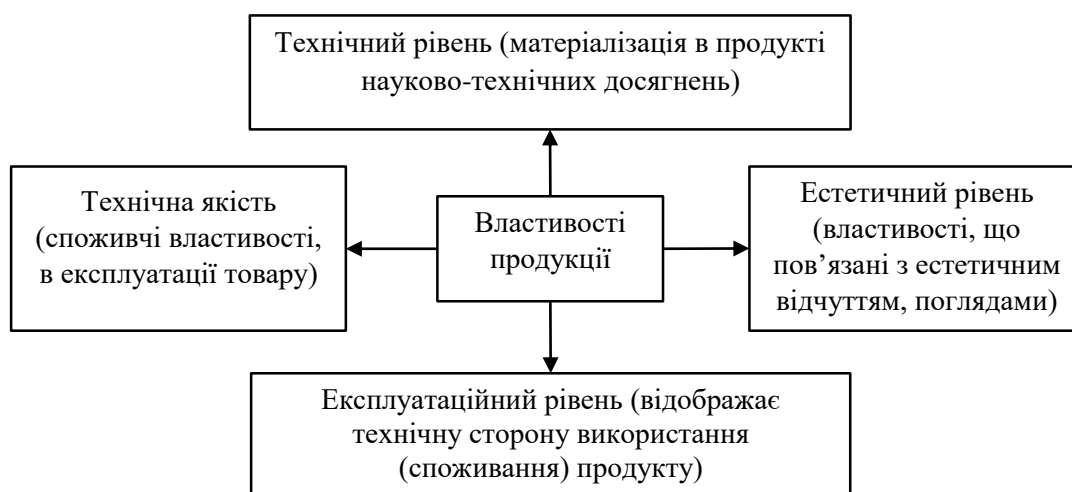

Рис.1.1. Властивості продукції для оцінки якості

Джерело: побудовано автором за джерелом [2].

Для покращення якості продукції необхідно розробляти комплексну і взаємозв'язану систему заходів, яка охоплює технічні, організаційні, економічні, соціальні та мотиваційні аспекти. Ця система спрямована на забезпечення високого рівня якості на всіх етапах виробництва та споживання продукції. Важливим чинником при формуванні цієї системи є досягнення «господарського ефекту» шляхом зниження вартості виробів [3].

Оцінка якості продукції включає ряд дій, які передбачають вибір показників якості, визначення їх значень та порівняння з базовими показниками. Досягнутий рівень якості продукції є важливим аспектом і

визначається як відносна характеристика, що ґрунтується на порівнянні значень оцінюваних показників з відповідними базовими значеннями [4].

Варто проводити оцінку значень показників і рівня якості продукції на кожному етапі життєвого циклу виробу. Схема цієї оцінки може бути знайдена на рис. 1.2.

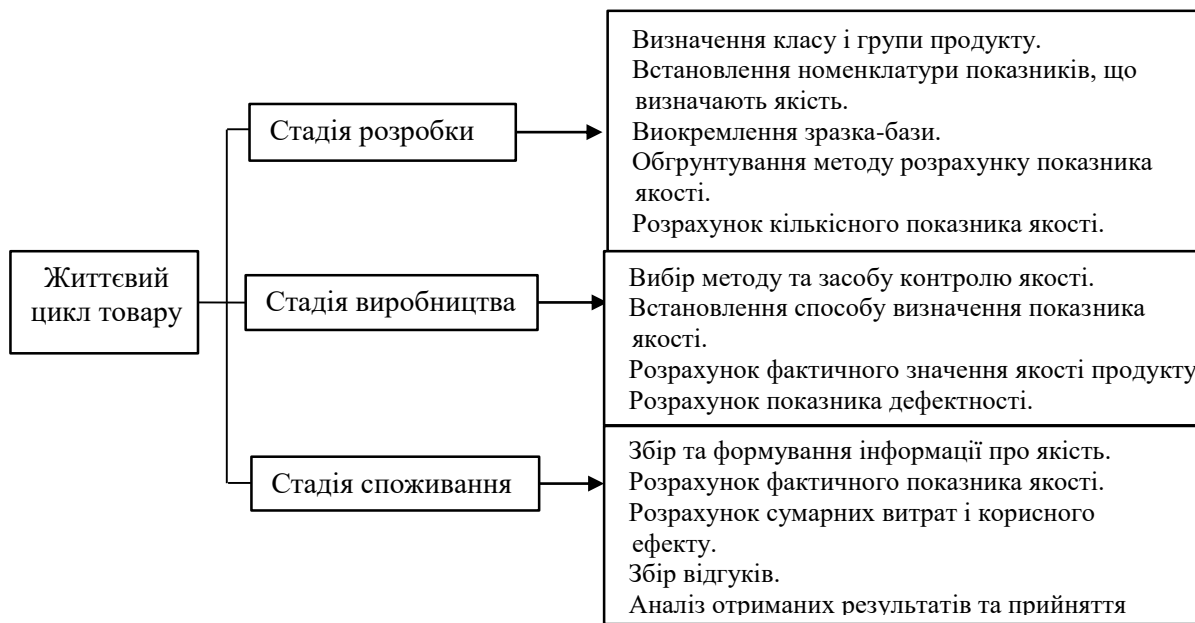

Рис. 1.2 Оцінка якості продукції на різних стадіях життєвого циклу

Джерело: складено автором за джерелом [26].

Для оцінки рівня якості продукції застосовуються різноманітні методи. Коли потрібно оцінити якість продукту одного типу, що має однакове призначення і належить до одного класу, використовують комплексний, диференційований та змішаний методи.

Вибір показників якості виконується з урахуванням призначення та умов застосування продукції, вимог споживача, управлінських завдань щодо якості продукції, а також складу і структури характеристик, що описують продукт, та основних вимог до якості.

У випадках, коли використання зазначених методів розрахунку неможливе або досить складне, застосовуються експертні методи, які

базуються на сукупному досвіді та інтуїції фахівців, для оцінки якості продукції. [5].

Методи розрахунку рівня якості продукції, а також їх переваги та недоліки представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика методів оцінки якості продукції (за показниками оцінки)

Назва методу	Суть та особливості застосування	Формула (розрахунок)	Переваги	Недоліки
Диференціальний	Цей підхід передбачає порівняння якості конкретного зразка (P1) з якістю базового зразка (P1баз). Для кожного з показників розраховуються відносні показники, що характеризують якість продукції.	$K_i = \frac{P_i}{P_{i\text{баз}}} (1)$	Не потрібно стандартизувати показники і можна визначити, які окремі властивості товару перевершують еталонні значення, а які відстають від них.	Дуже складно зробити конкретний висновок щодо оцінки складної продукції, яка має широкий спектр показників якості. Загалом, оцінка рівня якості у цьому випадку є складною завданням, оскільки ми можемо лише з упевненістю стверджувати, що деякі показники досягнуті на базовому рівні, а інші - ні [6].
Комплексний	Цей підхід включає використання комплексного показника якості, який зводиться до одного числа. Цей метод використовується тоді, коли необхідно зробити узагальнену оцінку рівня якості продукції, представивши його в одному числовому значенні [7].	$K = \frac{Q_{\text{оц}}}{Q_{\text{баз}}} (3)$	Необхідна інформація для проведення розрахунків є легко доступною та дозволяє оцінити окремі показники продукції. Ця інформація є простою у використанні.	Використання лише одного комплексного методу не дозволяє об'єктивно враховувати всі важливі властивості оцінюваної продукції. Узагальнений показник якості може не повністю враховувати всі суттєві властивості продукції, і існує можливість, що низький рівень одних властивостей може бути «прикритий» вищим рівнем інших [6].

З м і ш а н и й	1) Одиничні показники групуються в різні категорії, для яких розраховуються комплексні показники якості відповідних груп; 2) Отримані значення комплексних показників для груп і окремих важливих одиничних показників порівнюються з відповідними базовими значеннями.	-	Комбінація переваг, які пропонують диференційний і комплексний методи	У кінцевому підсумку рівень якості продукції оцінюється за допомогою диференційного методу, що ускладнює можливість зробити однозначний висновок про загальний рівень якості продукції в порівнянні з базовим
--------------------------------------	--	---	---	---

Джерело: побудовано автором на основі джерел [6,7,8].

Формула (1) застосовується, коли збільшення абсолютного значення показника якості відповідає покращенню якості продукції. Ця формула дозволяє визначити відносний показник якості для таких характеристик, як потужність, термін використання, продуктивність, точність, коефіцієнт корисної дії та інші.

Формула (2) застосовується в тих випадках, коли збільшення абсолютного значення показника якості продукції вказує на зниження якості. За допомогою цієї формули визначається відносний показник якості для таких характеристик, як собівартість розходу матеріалу, палива, енергії, вмісту шкідливих домішок, трудомісткість, параметр потоку відмов та інші. У таких ситуаціях поліпшення якості визначається за допомогою зменшення абсолютного значення окремого показника [8].

Для розуміння взаємозв'язку між якістю харчової продукції та розвитком зеленої економіки слід відзначити, що господарська діяльність, зокрема харчове виробництво та агропромисловий комплекс, ґрунтується на використанні природних ресурсів і знаходиться в нерозривному зв'язку з природним середовищем. Якість виробленої продукції прямо або опосередковано залежить від якості природних ресурсів. Наприклад, якість води та ґрунту впливає на якісні характеристики рослин, які, в свою чергу, впливають на якість кормів для худоби. Якість м'ясних та молочних

продуктів харчування визначає вплив цих продуктів на здоров'я людини. Тому розвиток та впровадження зеленої економіки мають важливий вплив на якість життя людей. Вплив виробництва різних продуктів на природне середовище представлено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Харчові галузі промисловості та їх вплив на екологічний стан довкілля

Приклади галузей виробництва, в яких виникають екологічні загрози	Характеристика екологічних загроз
Молочна продукція	<ul style="list-style-type: none"> - забруднення стічних вод внаслідок миття цистерн, обладнання та приміщень; випадки проливу молока; - неправильна утилізація сироватки; викиди пилу сухого молока та газів холодоагентів у атмосферу; - накопичення твердих відходів відшкодованих продуктів, упаковки та контейнерів.
Виробництво пива	<ul style="list-style-type: none"> - великі витрати води під час виробництва продукту та процесу охолодження, промивки обладнання; - викиди токсичних речовин у стічні води, що містять значну кількість органічних сполук; - утворення твердих відходів, які включають дріжджі, залишки після фільтрації, гідрокарбонати, масла та розчинники після проведення технічного обслуговування та експлуатації обладнання..
Хлібобулочна продукція	<ul style="list-style-type: none"> - випуск у повітря: 1. леткі органічні сполуки (етанол, що утворюється під час ферментації дріжджів); 2. пил, що виникає під час зберігання, оброблення та сушіння зерна; - утворення непридатних для утилізації твердих відходів - псування сировини, відкинута продукція, упаковка та контейнери, осаді від очищення стічних вод; - забруднення стічних вод органічними речовинами.
Консервне виробництво	<ul style="list-style-type: none"> - пошкодження озонового шару, використанням холодоагентів, таких як хлорфторовуглеці, гідрохлорфторовуглеці, аміак; - велика накопиченість твердих відходів, таких як скло, алюміній, пластик, картон, а також осадів від миття обладнання.
Виробництво вин	<p>У водоймах стали поширеними речовини, що знижують кисневий рівень, а також пестициди, які спричиняють забруднення стічних вод. Серед твердих відходів відзначаються мезга винограду, осад на фільтрах та дистилат. Атмосфера страждає від викидів парникових газів, алкогольних парів та використання холодоагентів..</p>

Джерело: побудовано автором на основі джерел [9-14].

На сьогодні деякі країни у всьому світі, зокрема Данія, Швеція, Японія, Нова Зеландія та Мексика, активно пристосовуються до концепції «зеленої» економіки, і при цьому вони демонструють вражаючі темпи економічного зростання та високі макроекономічні показники. Крім того, спостерігається помітне покращення якості життя населення, що є явним свідченням високого рівня розвитку їхніх економік [15, с. 535].

Головною метою «зеленої» економіки є сприяння взаємодії трьох основних напрямків розвитку: соціального благополуччя, економічного зростання та збереження навколишнього середовища. В рамках цієї концепції особливу увагу приділяють таким важливим сферам діяльності, як використання відновлювальних джерел енергії, покращення енергоефективності будівель, створення стабільної та екологічно чистої транспортної системи, розвиток стійкого сільського господарства та водного господарства, а також впровадження ефективних методів утилізації відходів та раціонального використання матеріалів у виробничих процесах [15, с. 536]. Отже, якість продукції повинна ґрунтуватися на комплексній системі взаємопов'язаних заходів, що охоплюють технічні, організаційні, економічні, соціальні та мотиваційні аспекти, забезпечуючи необхідний рівень якості на всіх етапах виробництва та споживання.

Поняття якості харчових продуктів тісно пов'язане з безпекою, яка стосується не лише умов виробництва, але й визначає припустиме навантаження на навколишнє середовище. Оскільки харчова та переробна промисловість, разом з іншими галузями народного господарства, є джерелом негативного впливу на довкілля.

Збільшення обсягів виробництва харчових продуктів вимагає ефективних заходів для поліпшення використання водних, земельних та енергетичних ресурсів. Основною передумовою вирішення цієї задачі є перехід до новаторських технологій виробництва харчової продукції та подальше удосконалення використання природних ресурсів [27].

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТА ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ АТ «ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»

Житомирський маслозавод перевершує всіх українських виробників морозива, займаючи лідерську позицію в галузі. Компанія має глибоке прагнення бути бездоганною в своїй справі, і це втілюється в слогані – «Морозиво №1». АТ «Житомирський маслозавод» працює відповідно до високих стандартів та сприяє розвитку індустрії, надаючи загальний приклад ефективного функціонування.

Фінансовий стан підприємства можна оцінити за допомогою кількох ключових показників, які відображають його ефективність та стабільність. Серед них варто виокремити такі фактори: дохідність (рентабельність), належний розмір власних оборотних активів, які забезпечують нормальний хід виробництва та збуту продукції, наявність достатнього обсягу власних джерел фінансування оборотних активів для їх покриття, а також фінансову стійкість підприємства.

Проведений аналіз (додаток А, табл. А.1) засвідчив, що у виробництві товарної продукції підприємства спостерігається тенденція до зростання. Наприклад, за порівнянням з 2020 роком, у 2022 році обсяг реалізації морозива збільшився на 1,2%, масла на 6,4%, продукції із незбираного молока на 10,6%. У 2022 році не було реалізації продукції з сухого знежиреного молока, але реалізація іншої молочної продукції зросла на 6,8%. Загалом, обсяги реалізації виробів зросли на 0,8%. Рівень товарної продукції морозива у 2022 році становив 79,6%, що свідчить про спеціалізацію підприємства у виробництві даної категорії товарів.

З метою проведення подальшого аналізу фінансового стану АТ «Житомирський маслозавод», слід детально оцінити результати економічної діяльності компанії, які представлені в додатку А, таблиця А.2.

На підставі отриманих даних робимо висновок, що середньорічна кількість працівників підприємства скоротилась на 7%. Це може бути ознакою автоматизації виробничих процесів на підприємстві. Також варто відзначити, що середньорічна вартість основних та оборотних засобів зросла на 9,4% та 26,1% відповідно. Кількість активів також зростає з року в рік, що є позитивним сигналом для подальшого розвитку підприємства. Однак, зниження валового та чистого прибутків є негативним фактором, тому важливо розробити стратегії для зниження собівартості продукції.

Витрати різних типів економічних ресурсів, таких як сировина, праця, основні засоби, послуги і гроші, які безпосередньо пов'язані з виробництвом, відображають витрати виробничих ресурсів АТ «Житомирський маслозавод». В таблиці А.3 додатку А наведено динаміку операційних витрат на виробництво продукції. До складу виробничих витрат входять прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, витрати нарахування на зарплату та інші прямі витрати [28].

За період дослідження, операційні витрати зросли на 57 768 тис. грн, або на 32,9%. У структурі операційних витрат у 2022 році найбільшу частку склали матеріальні витрати, які увійшли в собівартість та становили 1 101 438 тис. грн, або 70,2% від загальної структури витрат. Це було більше на 220 516 тис. грн, або на 25%, порівняно з 2022 роком. Витрати на оплату праці в 2022 році становили 117 491 тис. грн, або 7,5%, що було більше на 30 910 тис. грн, або на 35,7%, порівняно з 2020 роком.

Щоденно компанія переробляє 300 тонн молока, причому ключовим продуктом є морозиво, яке виробляється в кількості приблизно 150 тонн за добу. Такі показники досягнуті завдяки високоефективному обладнанню, яке є унікальним для України. Наприклад, в компанії «Tetra Pak» закуплено лінію виробництва «Straightline SL1100 F2», яка здатна виготовляти близько 27 000 порцій морозива за годину і 600 000 порцій за добу. Ця лінія є

першою серед країн Східної Європи, яка має таку високу продуктивність для виготовлення морозива.

Шафа шокової заморозки дозволяє охолоджувати продукцію на виході до -30°C , що поліпшує зовнішній вигляд і якість морозива під час подальшого фасування і зберігання. Крім того, сучасне німецьке обладнання «Big Drum» дозволяє компанії пропонувати українському споживачу ексклюзивне морозиво. Для досягнення таких результатів підприємство здійснює безперервне розширення номенклатури і асортименту продукції, зростання якості виробів та покращення їх споживчих властивостей, а також має добре розвинуті структурні підрозділи.

Для досягнення відповідного рівня якості та конкурентоспроможності своєї продукції на ринку, підприємство має використовувати різноманітні методи, які взаємодіють у часі та просторі. Залежно від їх змісту та спрямування, методи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції можна розділити на чотири взаємопов'язані групи: техніко-технологічні, планово-економічні, організаційні та соціальні (рис.2.1).

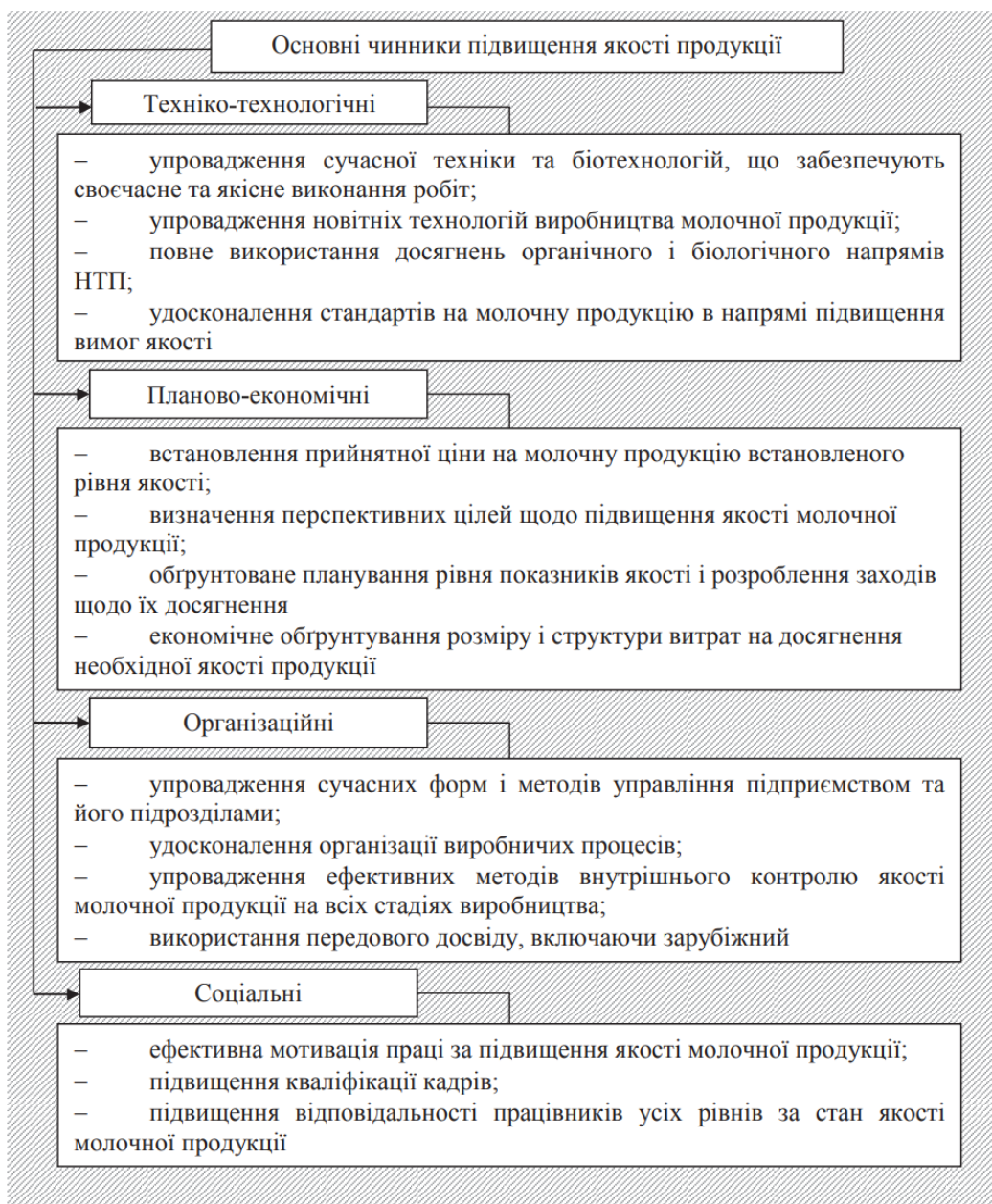

Рис. 2.1. Фактори зростання якості продукції в АТ «Житомирський маслозавод»

Джерело: побудовано за [30].

Для покращення якості молочної продукції АТ «Житомирський маслозавод» визначило впровадження біотехнологій у виробництво як свою стратегічну спрямованість. Для досягнення цієї мети, з 2017 року було прийнято рішення припинити закупівлю молока у домогосподарств населення та укласти угоди з окремими підприємствами Житомирської області. Оскільки останні використовують сучасні технології доїння,

охолодження молока, використовують продуктивні породи тварин, що повністю забезпечують АТ «Житомирський маслозавод» якісною сировиною. У майбутньому планується переоснащення матеріально-технічної бази підприємства енергоощадними біотехнологічними установками до 2025 року.

Розглядаючи систему управління якістю як комплекс організаційних структур, методик і ресурсів, необхідних для ефективного керівництва якістю, важливо зазначити, що вона спрямована на внутрішні потреби підприємства. Ця система є необхідною складовою частиною управління організацією і забезпечує впевненість у керівництві та споживачах, що продукція відповідає встановленим вимогам якості. При цьому розмір системи якості відповідає завданням організації в сфері якості, а витрати на її створення і функціонування не перевищують позитивного ефекту, отриманого від експлуатації або споживання продукції.

Система управління якістю продукції є процедурою, що регулює виробничі процеси відповідно до стандартів компанії. Її основна мета полягає у забезпеченні необхідного рівня якості продукції на етапах розробки, виробництва та експлуатації. Вона є невід'ємною складовою системи управління виробництвом і спрямована на поліпшення впливу механізмів управління з метою підвищення якості роботи та ефективності виробництва. Це досягається шляхом акцентування уваги на найважливіших процесах на поточний момент. Ключові трудові та виробничі функції в цьому контексті відіграють важливу роль [27].

В досліджуваному підприємстві, за розробку заходів, спрямованих на поліпшення методів контролю якості, впровадження вдосконалених методів контролю та виявлення причин і винних осіб відповідає підрозділ контролю якості. Головна мета роботи якого, полягає в уникненні виробництва неприйнятної продукції. Виконуючи свої обов'язки, відділ керується стандартами, інструкційними картами та технічними описами.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ

В сучасному світі, де глобальна конкуренція на ринку стає все більш загостреною, досягнення високої якості продукції стає критично важливим для підприємств у всіх галузях. Перед ними постає питання як забезпечити якість продукції, одночасно збільшуючи економічну ефективність виробництва. Відповідь знаходиться в пошуку перспективних шляхів розвитку, які сприятимуть зростанню економічної ефективності виробництва якісної продукції.

Однією з найважливіших перспектив є впровадження сучасних технологій та автоматизації виробничих процесів. Сучасні технології дозволяють підприємствам підвищити точність, швидкість та надійність виробництва. Роботизація та автоматизація процесів знижують ризик помилок, впливають на зменшення відходів та браку, а також покращують безпеку праці. Використання сучасних систем контролю якості дозволяє підприємствам стежити за кожним етапом виробництва та оперативно реагувати на відхилення.

Інтеграція логістики та управління ланцюгом постачання є ще однією важливою перспективою. Оптимізація логістичних процесів дозволяє забезпечити швидке та ефективне переміщення сировини та готової продукції. Ефективне планування постачання дозволяє знизити час, витрати та ризики, пов'язані із затримками та непостачанням ресурсів. Інтеграція логістики також сприяє зниженню запасів на складі, що зменшує витрати на утримання запасів та ризик їх старіння.

Є ще один аспект, який стає все більш важливим - екологічна стійкість виробництва. Споживачі та регуляторні органи все більше звертають увагу на екологічні аспекти виробництва. Підприємства, які здатні знижувати негативний вплив на навколишнє середовище, забезпечують собі конкурентну перевагу. Вони інвестують у зелені технології,

енергоефективність та відновлювані джерела енергії. Це дозволяє знизити витрати на енергоспоживання та водопостачання, а також ризики пов'язані зі змінами клімату та екологічними регуляціями.

Нарешті, розвиток кадрового потенціалу є ключовим фактором для досягнення високої якості продукції. Кваліфікований та мотивований персонал забезпечує ефективну організацію виробництва та контроль якості. Інвестування в професійний розвиток співробітників, навчання новим технологіям та методам, а також створення систем стимулювання та мотивації підвищує рівень експертизи та залучає талановитих працівників.

На досліджуваному підприємстві система управління та контролю якості продукція є достатньо розвиненою. Тому для утримання конкурентних переваг на ринку та розширення сегменту споживачів пропонуємо започаткування виробництва безлактозного молока.

На ринку спостерігається збільшення попиту на безлактозні продукти, оскільки зростає кількість людей з лактозою інтолерантністю або алергією на молоко. Виробництво безлактозного молока відповідає потребам цієї цільової аудиторії і відкриває можливості для розширення ринкової частки. Крім того, виробництво безлактозного молока вимагає використання спеціальних технологій, що дозволяють знизити або повністю видалити лактозу з продукту. Це дозволяє отримати продукт з високою якістю, зберігаючи при цьому природний смак і корисні властивості молока.

Хоча сегмент безлактозного молока в Україні вже наявний, і привертає увагу споживачів, вибір цього продукту залишається обмеженим та невідомим для багатьох українців. В той же час, сучасні споживачі проявляють інтерес до новаторських продуктів, зокрема тих, що сприяють покращенню здоров'я. Виникають нові переваги серед споживачів, що створює підґрунтя для зацікавленості та розвитку ринку безлактозних продуктів в Україні. Виробництво безлактозного молока є першим і невід'ємним кроком у формуванні асортименту безлактозної продукції.

Технологія виготовлення безлактозного молока має більш складний характер у порівнянні з традиційним молоком. Виробництво безлактозного молока вимагає більш тривалого процесу, зокрема, для розкладання лактози в молоці використовується фермент лактаза. Тому виготовлення безлактозного молока включає додатковий етап, що продовжує тривалість процесу і підвищує вартість виробництва. Існують два методи виготовлення безлактозного молока:

- пряме додавання ферменту лактази безпосередньо до молока;
- відокремлення лактози від молока шляхом фільтрації.

Простим і прямим способом зробити молоко безлактозним є додавання лактазного ферменту безпосередньо до молока. Процедура включає додавання ферменту лактази до звичайного молока та очікування розщеплення лактози. Після того молоко перевіряється на відсутність лактози. Для забезпечення безпеки продукту, молоко також пастеризується для деактивації залишків ферменту.

Відокремлення лактози від молока шляхом фільтрації. Даний метод є більш складним і вимагає значних інвестицій. Тому для підприємства оптимально буде почати виробництво безлактозного молока за допомогою простішого, але не менш ефективного методу виробництва.

В АТ «Житомирський маслозавод» щодня піддається переробці 300 тонн молока. Відповідно до запропонованого плану, 1% з цієї кількості молока буде призначатися раз на тиждень для виробництва безлактозного молока. Тобто щомісяця очікується виготовлення приблизно 12 тонн безлактозного молока. Такі обсяги виробництва є оптимальними, оскільки підприємство не потребує додаткового приміщення. Проте, для виробництва та зберігання безлактозного молока необхідно придбати базове обладнання. Детальний список необхідного обладнання та вартість витрат наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Вартість інноваційного обладнання по проекту виготовлення
безлактозного молока на 1 рік для АТ «Житомирський маслозавод»

Назва	Сума, грн.
Аналізатор молока (на вміст лактози)	45 000,00
Додаткове обладнання (контейнери, цистерни, пакувальне обладнання)	150 000,00
Засоби особистого захисту	15 000,00
Всього	210 000,00

Джерело: розраховано автором.

Враховуючи розрахунки щодо обсягів виготовлення безлактозного молока, наступним кроком є визначення роздрібної ціни продукту. В таблиці 3.2 наведено розрахунок роздрібної ціни на упаковку безлактозного молока під торговою маркою «Рудь».

Таблиця 3.2

Калькуляція ціни 1 літра безлактозного молока для АТ
«Житомирський маслозавод»

Стаття витрат	Сума, грн
Сировина	21,79
Фонд оплати праці	7,55
Податки	2,21
Комунальні послуги	3,65
Закладений прибуток (28%)	9,79
Кінцева ціна	45,00

Джерело: розраховано автором.

Для забезпечення якісного та відповідного нормам процесу виробництва безлактозного молока, необхідно залучити компетентних спеціалістів та працівників, які зможуть ефективно виконувати та контролювати всі етапи виробництва. Для цього необхідно залучити технолога, який зможе проводити аналіз молока на вміст лактози, а також працівника виробництва, який буде відповідальний за додавання ферменту. Крім того, нові працівники можуть бути задіяні в інших завданнях в дні,

коли не проводиться виробництво безлактозного молока. Витрати на заробітну плату для цих нових працівників наведені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Додаткові витрати на оплату працівників лінії безлактозного молока в АТ «Житомирський маслозавод» (на місяць)

Посада	Кількість працівників	Заробітна плата
Технолог	1	12 000
Працівник виробництва	1	10 000
Всього	2	22 000

Джерело: розраховано автором.

Далі необхідно розрахувати точку беззбитковості для виготовлення безлактозного молока, що допоможе встановити обсяг виробництва, при якому підприємство не зазнає збитків і не отримує прибутку.

Таблиця 3.4

Прогнозний річний прибуток від впровадження проекту лінії безлактозного молока в АТ «Житомирський маслозавод»

Назва	Сума, грн.
Одноразові витрати на купівлю виробничих потужностей	210 000
Щомісячні витрати, в т. ч:	267 950
матеріали для виробництва	240 000
фонд оплати праці	22 000
комунальні послуги (оплата за тепло, воду, електрику)	4 000
амортизація	1 950
Річні витрати на виробництво продукції	3 215 400
Щомісячна виручка від реалізації продукції (12 т × 45 грн. / упаковка)	540 000
Виручка від реалізації за рік	6 480 000
Місячний прибуток	272 050
Прибуток за рік	3 264 600

Джерело: розраховано автором.

Розрахуємо точку беззбитковості для даного виду продукції в кількісному вираженні за формулою:

$$\text{Точка беззбитковості} = V_n / (Ц - B_{зм}) \quad (3.1)$$

де V_p - постійні витрати;

C - ціна одиниці продукції;

V_{zm} - змінні витрати на одиницю продукції. Тоді:

$$\text{Точка беззбитковості} = 267\,950 / (45 - 20) = 10\,718 \text{ кг}$$

Тобто для того, аби не зазнавати збитків АТ «Житомирський маслозавод» повинно виготовляти та реалізовувати 10,72 тонни безлактозного молока на рік.

Визначимо точку беззбитковості у вартісному виразі, за формулою:

$$\text{Точка беззбитковості} = V_p / (1 - V_{zm} / C) \quad (3.2)$$

Тоді, $\text{Точка беззбитковості} = 267\,950 / (1 - 20 / 45) = 267\,950 / 0,555 = 482\,792,8 \text{ грн.}$

Розраховано, що при ціні 45 грн. за упаковку безлактозного молока, точка беззбитковості складатиме 482 792,8 грн.

За результатами розрахунків, підприємству необхідно 477 950 грн. для придбання обладнання та забезпечення виробництва безлактозного молока протягом першого місяця реалізації проекту. Після цього підприємство матиме можливість самостійно організувати виробництво. Нерозподілений прибуток може служити джерелом фінансування проекту. Ефективність реалізації проекту виробництва безлактозного молока представлена в додатку Б (табл. Б.1).

Згідно проведених розрахунків, виробництво безлактозного молока є економічно вигідною діяльністю для досліджуваного підприємства. Також це підтверджує очікуваний річний прибуток в сумі 3 264 600 грн. від реалізації даного продукту. В додатку Б (табл. Б.2) наведено основні економічні показники після впровадження відповідних заходів.

Після введення у виробництво продукту нової якості, основні економічні показники підприємства прогнозовано зростатимуть. Очікується збільшення чистого прибутку та рентабельності господарської діяльності АТ «Житомирський маслозавод».

Отже, в умовах ринкової економіки недостатньо лише мати якісний продукт для успішної діяльності підприємства. Важливо також бути уважним до нових технологій і планувати їх впровадження на власному підприємстві, щоб мати конкурентну перевагу. Це дозволить підприємству зайняти сильну позицію на ринку порівняно з потенційними конкурентами.

Основною рекомендацією для АТ «Житомирський маслозавод» є розширення асортименту продукції шляхом введення виробництва безлактозного молока. Потужності підприємства та налагоджена система контролю якості дозволяють виготовляти даний продукт з дотриманням усіх стандартів та вимог. Тому оснащення додаткової лінії для безлактозного молока стане не лише інструментом підвищення якості продукції, а й важливим елементом стратегії диверсифікації, що відповідає поточним тенденціям ринку.

ВИСНОВКИ

Підвищення якості продукції суттєво впливає на економічні показники підприємства. Результати аналізу свідчать про те, що застосування сталих технологій, оптимізація процесів та використання передових методів виробництва призводять до підвищення загальної ефективності підприємства.

Проведене дослідження підтверджує, що ефективне виробництво безпечної продукції можливе лише через систематичне впровадження сталого підходу та ресурсозберігаючих технологій на всіх етапах виробництва, починаючи з постачання сировини і завершуючи упаковкою готової продукції. Сучасні виробники та споживачі надають велике значення продуктам, які володіють функціональними та спеціальними властивостями, і саме якість та безпека цих продуктів стають ключовими критеріями. Одним із основних факторів, що визначають якість, є вміст активних компонентів, що впливають на біологічну цінність продукту. Зворотно, низькі показники якості та безпеки можуть становити потенційну загрозу для здоров'я людини.

Проведений аналіз фінансово-економічного стану АТ «Житомирський маслозавод» засвідчив, що виробництво товарної продукції підприємства має тенденцію до зростання. Наприклад, порівняно з 2020 роком, у 2022 році спостерігалось збільшення обсягів реалізації морозива на 1,2%, масла на 6,4% та продукції із незбираного молока на 10,6%. У 2022 році не було реалізації продукції з сухого знежиреного молока, але реалізація інших молочних продуктів зросла на 6,8%. Загалом, обсяги реалізації виробів зросли на 0,8%. Рівень товарної продукції морозива у 2022 році склав 79,6%, що свідчить про спеціалізацію підприємства в цій категорії товарів.

Операційні витрати підвищилися на 57 768 тис. грн або на 32,9%. У 2022 році, у структурі операційних витрат, найбільшу частку склали матеріальні витрати, які увійшли до собівартості і становили 1 101 438 тис. грн або 70,2% від загальної структури витрат. Це було більше на 220 516 тис. грн або на 25%, порівняно з 2020 роком. Витрати на оплату праці у 2022 році склали 117 491 тис. грн або 7,5%, що було більше на 30 910 тис. грн або на 35,7%, порівняно з 2020 роком.

Рекомендується АТ «Житомирському маслозаводу» розширити свій асортимент продукції шляхом введення виробництва безлактозного молока. Підприємство має достатні потужності і налагоджену систему контролю якості, що дозволить виготовляти цей продукт з відповідністю до всіх стандартів і вимог. Введення додаткової лінії для безлактозного молока буде не лише засобом покращення якості продукції, але й важливим елементом стратегії диверсифікації, що відповідає сучасним тенденціям ринку.

Здійснені розрахунки показали, що виробництво безлактозного молока є економічно вигідною діяльністю для досліджуваного підприємства. Це підтверджується очікуваним річним прибутком у розмірі 3 264 600 грн. від реалізації даного продукту.

Отже, виробництво високоякісної продукції за допомогою сталих, екологічно орієнтованих технологій і оптимізації процесів є економічно вигідним і сприяє розвитку підприємства. Підвищення якості продукції є важливим фактором у конкурентній боротьбі на ринку, задовольняє потреби споживачів і сприяє створенню стійкого та ефективного бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ткачук Л.М., Калугаряну Т.К. Якість продукції: методологічні та прикладні аспекти. *Ефективна економіка*. 2013, № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2018> (дата звернення: 19.12.2022).
2. Труш Ю. Я. Обґрунтування основних шляхів підвищення управління якістю продукції. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 8. С. 91-94.
3. Бондаренко С.М., Леус А.Ю. Оцінка рівня якості продукції на підприємстві. *Ефективна економіка*. № 4, 2017. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5527> (дата звернення: 20.12.2022).
4. Куць В. Методи оцінювання рівня якості продукції. Державний університет “Львівська політехніка”. *Вимірювальна техніка та метрологія*. №56, 2000. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/11298/1/29.pdf> (дата звернення: 24.03.2023).
5. Мостенська Т. Г., Екологічні загрози при виробництві харчових продуктів, Національний університет харчових технологій. *Інтелект XXI*. №3, 2015.
URL:http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2015/2015_3/12.pdf
(дата звернення 09.02.2023)
6. Марченко О. І., Мамалига В.О. Зелена економіка: теоретичні аспекти. *Східна Європа: економіка бізнес та управління*. 2019. № 6 (23). С. 535-541.
7. Стан галузей АПК. Інформаційно-аналітичний портал Міністерства аграрної політики та продовольства України. 2021. URL: <https://minagro.gov.ua/ua/investoram/monitoring-stanu-apk/stan-rozvitku-apk/stan-galujej-apk> (дата звернення 24.03.2023)

8. Вплив годівлі і біотехнологічних аспектів на формування продуктивності тварин. *Матеріали студентської наукової інтернет-конференції*. 1 травня 2020 року. Кам'янець-Подільський, 2020. 52 с. URL: <https://pdatu.edu.ua/images/news/2020/may/1/4/tezy.pdf> (дата звернення 01.03.2023).
9. Новітні технології виробництва та переробки продукції тваринництва. *Матеріали державної наукової конференції 23 листопада 2017 року*. URL: https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/konference/zbirnik_tez_btf_23_11_2017.pdf (дата звернення 01.03.2023).
10. Технологічні основи виробництва органічної продукції свинарства. Усенко С. О., Мазанько М. О., Шостя А. М., Слинько В. Г. та ін. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/6424/1/%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8.....pdf> (дата звернення 02.03.2023).
11. Використання відходів рослинного походження в якості сировини для виробництва активованого вугілля. Жиліна М.В., Карножицький П.В. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», URL: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/microcad/2011/S18.pdf> (дата звернення 05.04.2023).
12. Гарлицька Д. А. Побудова зеленої економіки – основна складова європейської інтеграції України. *Економічна думка*. 2017. № 2 (27). С. 15-19.
13. Гура А.О., Гуцан Т.Г. Зелена економіка: сутність, чинники та перспективи розвитку в Україні. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка»*. 2017. № 17. С. 42-51.

14. Єлісеєва Г.Ю. Статистичне оцінювання розвитку зеленої економіки в Україні. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2013. Т. 21, вип. 7(2). С. 128-133.
15. Бугайчук В.В., Грабчук І.Ф., Разумна К. А. Каталізатори розвитку органічного сектору. *Матеріали четвертої міжн. наук.-практ. конф. «Органічне виробництво і продовольча безпека»* (21 травня). 2020. С. 261-265.
16. Дима В. В. Фінансові інструменти стимулювання розвитку «зеленої» економіки в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 5-6. С. 182–187. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.5-6.182.
17. Інтернет-джерело: Стадії формування якості продукції промислового виробництва,
URL: https://pidru4niki.com/17280924/ekonomika/stadiyi_formuvannya_yakosti_produktsiyi_promislovogo_virobnitstva
18. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих учених «Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту». 2020. 355 с.
URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/10771/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%ba%20%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%84%202020%20c255.pdf>
19. А. А. Рябушкіна. Якість продукції та забезпечення її конкурентоспроможності.
URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2184>
20. П'ятков І. Ю. Проблеми якості сільськогосподарської продукції. *Соціально-економічна політика та адміністрування у сфері регіонального розвитку України*. 3-5 квітня 2019 р. МНАУ, 2019. С. 129-132.
URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6215/1/129-132.pdf>

21. Г. І. Циліорик. Якість товару – ключовий важіль забезпечення його конкурентоспроможності.
URL:<http://magazine.faaf.org.ua/yakist-tovaru-klyuchoviy-vazhil-zabezpechennya-yogo-konkurentospromozhnosti.html>
22. Вплив відходів харчової промисловості на довкілля. – URL: <http://eco.com.ua/content/vpliv-vidkhodiv-kharchovoi-promislovosti-na-dovkillya> (дата звернення 12.05.2023).
23. Основні засади впровадження моделі «зеленої» економіки в Україні. Т.П. Галушкіна, Л.А. Мусіна, В.Г. Потапенко та ін. Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 154 с. URL: <http://www.dea.edu.ua/img/source/Book/1.pdf>
24. Тенденції та перспективи розвитку зеленої економіки в Україні, К Сич, В Бугайчук, І Грабчук. *Економіка та суспільство*, 2021.
25. Величко А. М. Розробка заходів щодо підвищення економічної ефективності підприємницької діяльності : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавра: спец. 076 – підприємництво, торгівля та біржова діяльність / наук. кер. К. Ю. Зубко. Суми : Сумський державний університет, 2022. 35 с.
26. Грабчук, І., Бугайчук, В., & Костюк, Т. (2022). Пріоритетні заходи підвищення економічної ефективності функціонування ДП “Житомирський науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації”. *Економіка та суспільство*, (44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-112>
27. Використання бактеріальних препаратів як ефективний спосіб підвищення врожайності сільськогосподарських культур та елемент біологізації землеробства. А.Б. Дроздовський, Н.З. Огородник. *Актуальні питання біотехнології, екології та природокористування. Матеріали міжнародної наукової конференції. 27-28 квітня 2022 р.*

URL:<https://btu.kharkov.ua/wp-content/uploads/2023/05/materialy-conf-27-28-04-23.pdf#page=160>

28. Економіка підприємництва: організаційні, управлінські та фінансові пріоритети розвитку : монографія / за ред. проф. Н. В. Валінкевич. – Житомир: «Поліський національний університет», 2023.– 626 с.
29. Механізми управління розвитком територій: зб. наукових праць у 2 ч. Ч. 2. Житомир: Поліський національний університет, 2022. 304 с.
30. Бугайчук В.В., Опалов О.А., Грабчук І.Ф. Біоекономічний напрям підвищення якості продукції підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2020/43-2020/21.pdf> (дата звернення: 21.04.2023).

ДОДАТКИ

Додаток А

Структура товарної продукції АТ «Житомирський маслозавод»

Вид продукції	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022 р. до 2020 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	у %
Морозиво	1443628	79,2	1459370	79,9	1461556	79,6	17928	101,2
Масло	87708	4,8	90935	5,0	93320	5,1	5612	106,4
Продукція із незбираного молока	150504	8,3	160649	8,8	166532	9,0	16028	110,6
СЗМ	32962	1,8	41	0,0	-	-	-32962	0,0
Інша молочна продукція	108114	5,9	114761	6,3	115504	6,3	7390	106,8
Всього	1822916	100,0	1825756	100,0	1836912	100	13996	100,8

Джерело: складено на основі фінансової звітності підприємства.

Додаток А.2

Динаміка розмірів та результатів економічної діяльності АТ «Житомирський маслозавод» тис. грн.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., %
Середньорічна чисельність працівників, осіб	873	763	815	93,0
Середньорічна вартість основних виробничих фондів	930992,5	967970,5	1018342	109,4
Середньорічна вартість оборотних засобів	448065	477894	565191,5	126,1
Активи, всього	1413131	1478598	1688469	119,5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2202992	2205165	2216103	100,6
Собівартість реалізованої продукції	1619340	1581147	1643237	101,5
Валовий прибуток	583652	634956	561928	96,3
Чистий прибуток (+), збиток (-)	138203	134363	130926	94,7

Джерело: розраховано за даними річних звітів підприємства.

Додаток А.3

**Склад і структура операційних витрат в АТ «Житомирський
маслозавод»**

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022 р. до 2020 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, -	в %
Матеріальні затрати	880922	70,9	1084108	72,0	1101438	70,2	220516	125
Витрати на оплату праці	86581	7,0	108638	7,2	117491	7,5	30910	> 1 p
Відрахування на соціальні заходи	25199	2,0	20555	1,4	21453	1,3	-3746	85,1
Амортизація	74080	6,0	86934	5,8	97245	6,2	23165	> 1 p
Інші операційні витрати	175611	14,1	205375	13,6	233379	14,8	57768	> 1 p
Разом	1242393	100,0	1505610	100,0	1571006	100,0	328613	> 1 p

Джерело: розраховано на основі даних АТ «Житомирський маслозавод»

Додаток Б 1

**Вихідні дані для розрахунку проекту з виробництва
безлактозного молока**

Показник	Значення
Обсяг інвестицій, грн.	477 950
Період, років	3
Прийнята дисконтна ставка, %	20
прибуток за роками, грн.:	
1-й рік	
2-й рік	3 264 600
3-й рік	3 264 600
	3 264 600
Річна сума амортизації	2100

Джерело: розраховано автором.

Додаток Б.2

**Основні економічні показники діяльності АТ «Житомирського
маслозаводу» після впровадження виробництва безлактозного
молока**

Фінансовий результат	2022 рік	Після впровадження виробництва безлактозного молока
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	1 643 237	1 646 452
Чистий прибуток, тис. грн.	130 926	134 190
Середньооблікова чисельність працівників, ос.	815	817
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	1 018 342	1 018 552
Вартість оборотних активів, тис. грн.	565 191,5	565 459,5
Фондовіддача, тис.грн	2,6	2,9
Фондомісткість, грн.	0,062	0,062
Рентабельність господарської діяльності, %	8,5	8,61

Джерело: розраховано автором.